

Η αντίσταση των λαών εναντίον των Γερμανών κατακτητών ξεκίνησε παντού με συμβολικές πράξεις: Στη Γαλλία, ένας Πολωνοεβραίος χαστούκισε δημόσια έναν Γερμανό αξιωματικό την ώρα που παρέλαυνε κι εκτελέστηκε επιτόπου. Στην Ουκρανία, οι Γερμανοί έβρισκαν κάθε πρωί γκρεμισμένες τις σημαίες τους. Στην Ελλάδα, ο Μανόλης Γλέζος και ο Απόστολος Σάντας κατέβασαν τη ναζιστική σημαία και ύψωσαν την ελληνική, στην Ακρόπολη (30 Μαΐου 1941). Προκηρύξεις και συνθήματα στους τοίχους αλλού.

Το δεύτερο βήμα ήταν η παράνομη ακρόαση των ελεύθερων ραδιοσταθμών, κυρίως του αγγλικού. Στην Ελλάδα, υπήρξαν και οι φυγαδεύσεις Βρετανών αποκλεισμένων, η οργάνωση αποδράσεων και οι κλοπές τροφίμων από τους περίφημους σαλταδόρους. Έπειτα, ήρθαν οι αυθόρμητες πράξεις. Το καλοκαίρι του 1941, μια τελείως ανοργάνωτη εξέγερση ξέσπασε στη Βόρεια Ελλάδα. Καταπνίγηκε. Επακολούθησαν σκληρά αντίποινα. Τέλη Ιουνίου του ίδιου χρόνου (1941) και με εντολή του Μακεδονικού Γραφείου του ΚΚΕ δημιουργήθηκαν αντάρτικες ομάδες στην περιοχή της Μακεδονίας.

Από τη 1^η ως τις 3 Ιουλίου 1941, πραγματοποιήθηκε η 6^η Ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ κι αμέσως μετά (16 του μήνα) ιδρύθηκε το Εργατικό ΕΑΜ (Εργατικό Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο), με ιδρυτικά μέλη τη ΓΣΕΕ, την Ενωτική ΓΣΕΕ (επιρροής ΚΚΕ) και τα Ανεξάρτητα Συνδικάτα που είχαν αποσπαστεί από τη Γενική Συνομοσπονδία.

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1941, ξεκίνησε τη δράση του το ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο). Τον επόμενο μήνα, ο τότε συνταγματάρχης, Ναπολέοντας Ζέρβας (1891 - 1957), δημιούργησε τη δική του οργάνωση, ΕΔΕΣ (Ελληνικός Δημοκρατικός Εθνικός Στρατός), και απέσπασε την αναγνώριση, την υποστήριξη και τον εφοδιασμό από τους Βρετανούς.

Δεκανέας καθαιρεμένος από τη δικτατορία Μεταξά για «αντεθνική δράση». Με θητεία στα κάτεργα των «πειθαρχικών ουλαμών» στο Καλπάκι. «Δηλωσίας» κομμουνιστής, «κατ' εντολή του συγκρατούμενου στην Κέρκυρα, Νίκου Ζαχαριάδη», όπως υποστήριξε με αναφορά του στο κομματικό στέλεχος, Λευτέρη Αποστόλου, ο οποίος και την αποδέχτηκε. Απλός πυροβολητής στο τρίτο σύνταγμα αντιαεροπορικού, έξω από τη Θεσσαλονίκη, τις κρίσιμες ώρες της γερμανικής εισβολής, τον Απρίλιο του 1941: Ο 36χρονος τότε γεωπόνος Θανάσης Κλάρας κατάφερε να οδηγήσει συντεταγμένη ως το Σχηματάρι τη μονάδα του.

Εκεί, αχρήστευσε τα πυροβόλα και είπε στους άνδρες να διαλυθούν.

Κατέβηκε στην Αθήνα. Μαθημένος χρόνια στην παρανομία, κατάφερε ν' αποκτήσει επαφή με παλιούς του συντρόφους. Στις 15 Μαΐου, πριν ακόμη να εκδηλωθεί η μάχη της Κρήτης, μια σύσκεψη στήθηκε στα όρθια στο δάσος της Καισαριανής. Ήταν εκεί τ' αδέρφια Μανόλης και Στέφανος Τσάφος κι ο δικηγόρος Θανάσης Λαζανάς που σκοτώθηκαν αργότερα, τ' αδέρφια Ιγνάτιος και Δημήτρης Δρακούλης, ο Νίκος Θεοδωρίδης κι άλλοι. Ανάμεσά τους και ο Γιάννης Χατζηπαναγιώτου που απαθανάτισε τη συνάντηση. Συμφώνησαν:

«Ο πόλεμος συνεχίζεται».

Τον ίδιο μήνα, έφτασαν στην Αθήνα 130 κομμουνιστές που δραπέτευσαν από την εξορία τους στη Φολέγανδρο, έξι από την Κίμωλο κι άλλοι από άλλα νησιά. Δραπέτης της Κιμώλου, ο Λευτέρης Αποστόλου ανέλαβε σημαντική δουλειά στην προσπάθεια να αναδιοργανωθεί το κόμμα. Ο Θανάσης Κλάρας τον βρήκε και του ζήτησε σύνδεση με την υπό διαμόρφωση νέα Κεντρική Επιτροπή για να κάνει «όποια δουλειά του ανατεθεί». Επέμενε ότι προείχε η ένοπλη αντίσταση.

Δραπέτης από τη Φολέγανδρο, το μέλος τη Κ.Ε., Παντελής Καραγκίτσης ή Σίμος (ο Ορφέας Βλαχόπουλος της αντίστασης) είχε πολλές και συχνές συναντήσεις με τον Θανάση Κλάρα και, αργότερα, σημείωνε ότι η συμβολή του στην ανασυγκρότηση ήταν μεγάλη. Ο Κλάρας επέμενε και σ' αυτόν ότι υπήρχε μεγάλη ανάγκη να ξεκινήσει η ένοπλη αντίσταση. Και ο Παντελής ήταν εκείνος που, αρχές Νοεμβρίου του 1941, του ανέθεσε εκ μέρους της Κ.Ε. την αποστολή να γυρίσει Ρούμελη και Θεσσαλία και να διερευνήσει τις εκεί συνθήκες για την ανάπτυξη αντάρτικου. Στο μεταξύ διάστημα, είχαν μεσολαβήσει η 6^η Ολομέλεια, η ίδρυση του Εργατικού ΕΑΜ, η (αρχές Σεπτεμβρίου) 7^η

Ολομέλεια και το ξεκίνημα του ΕΑΜ.

Με το λεωφορείο της γραμμής Αθήνα – Λαμία – Καρπενήσι, ο Θανάσης Κλάρας κι ο Γιάννης Χατζηπαναγιώτου (μελλοντικός «καπετάν Θωμάς») έφτασαν στο πατρικό του πρώτου, στη Λαμία, στις 19 Νοεμβρίου 1941. Ήμειναν τρεις μέρες, όσο να έρθει ο Κλάρας σε επαφή με

τα κομματικά στελέχη της εκεί περιφερειακής επιτροπής. Εφοδιάστηκε με ονόματα, διευθύνσεις και συνθήματα κι έπειτα ξεκίνησαν οι δυο τους πεζοπορία, διασχίζοντας Δομοκό, Πουρνάρι, Δεμερλή (Σταυρό). Παντού, έγιναν συσκέψεις με ομιλητή τον Κλάρα, παντού συμφώνησαν να ξεκινήσει ο ένοπλος αγώνας μόλις δοθεί το σύνθημα, σε κάποια χωριά πληροφόρησαν πως είχαν και κρυμμένα όπλα.

Συνέχισαν στον Βόλο, όπου συνάντησαν την άρνηση του εκεί γραμματέα να μιλήσει μαζί τους. Πέρασαν στα Παλαιοφάρσαλα και τη Λεύκα Δομοκού, όπου στήθηκε ευρεία σύσκεψη με εκπροσώπους κι από γύρω χωριά.

Ο Κλάρας έγραψε αναφορά των ως τότε πεπραγμένων, ζήτησε να ειδοποιηθούν στον Βόλο να συνεργαστούν και, 3 Δεκεμβρίου, έστειλε τον (κομματικό σύνδεσμο ανάμεσα στη ηγεσία του ΚΚΕ και τον Κλάρα) Χατζηπαναγιώτου στην Αθήνα, ενώ εκείνος συνέχισε για τη Σπερχειάδα. Ο Χατζηπαναγιώτου παρέδωσε την αναφορά στον Ανδρέα Τζήμα (κατοπινό «Σαμαρινιώτη»). Τρεις μέρες αργότερα, ο Τζήμας του μετέφερε την κοφτή απάντηση του Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΕ:

«Να πεις του Κλάρα, προς το παρόν, να περιοριστεί στη Ρούμελη».

Ο Θανάσης Κλάρας συνέχισε τις επαφές στη Φθιώτιδα και την Ευρυτανία, στέλνοντας με τον Χατζηπαναγιώτου προφορική αναφορά στην ηγεσία του ΚΚΕ και, αρχές Ιανουαρίου, γύρισε στην Αθήνα, έχοντας ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης. Ενημέρωσε το κόμμα, ενώ τον ίδιο καιρό συνερχόταν η 8^η Ολομέλεια. Μια από τις αποφάσεις ανέφερε τα εξής:

«Ο εθνικοαπελευθερωτικός μας ανταρτοπόλεμος έχει πρωτεύουσα σημασία για την απελευθέρωση της χώρας από τον ξενικό ζυγό. Οι κομμουνιστές πρέπει να οργανώσουν, να μαζικοποιήσουν και να επεκτείνουν το ανταρτικό κίνημα στην ύπαιθρο, να περιφρουρήσουν τον εθνικοαπελευθερωτικό του χαρακτήρα και να καταπολεμήσουν αποφασιστικά κάθε τάση που θα οδηγούσε σε αντιλαϊκούς σκοπούς, σε ληστείες και πλιατσικολογήματα».

Τον ίδιο μήνα, την ίδια απόφαση πήρε η Κ.Ε. του ΕΑΜ και την υιοθέτησε το στρατιωτικό του επιτελείο, Σ.Κ.Α. (Στρατιωτικό Κέντρο Αντίστασης), που μετονομάστηκε σε Ε.Α.Σ (Ελληνικός Απελευθερωτικός Στρατός).

Στις 2 Φεβρουαρίου 1942, σ' ένα σπίτι κοντά στο γήπεδο του Παναθηναϊκού, στη λεωφόρο Αλεξάνδρας, πραγματοποιήθηκε η ιδρυτική σύσκεψη του ΕΛΑΣ. Η προσθήκη του «Λ» (Λαϊκού, ουσιαστικά η μετονομασία του ΕΑΣ σε ΕΛΑΣ) έχει πολλούς νονούς. Ο και βιογράφος του Άρη Βελουχιώτη, Χατζηπαναγιώτου, υποστήριξε ότι το ΕΛΑΣ ήταν επίμονη πρόταση του Θανάση Κλάρα, άλλοι ότι ήταν του Γιώργου Σιάντου (τότε γραμματέα του ΚΚΕ), άλλοι του Π. Ρούσου και τρίτοι συλλογική κατάληξη της σύσκεψης της 2ας Φεβρουαρίου. Οπωσδήποτε, στις 16 Φεβρουαρίου 1942, κυκλοφόρησε η ιδρυτική διακήρυξη του Ελληνικού Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού (ΕΛΑΣ), μαχητικού τμήματος του ΕΑΜ. Στους σκοπούς του περιλαμβάνονταν και οι εξής:

«Αγώνας για την απελευθέρωση της Ελλάδας», «περιφρούρηση των κατακτήσεων και των ελευθεριών εναντίον κάθε επιβουλής», «εξασφάλιση της τάξης ως τη διεξαγωγή εκλογών, στις οποίες ο λαός να εκφράσει ελεύθερα τη θέλησή του».

Αρχές Μαρτίου του 1942, ο Θανάσης Κλάρας ειδοποιήθηκε να πάει σε μυστική συνάντηση σε συγκεκριμένη τοποθεσία, στους πρόποδες του Λυκαβηττού. Τον περίμενε ο Παντελής Καραγκίτσης (Ορφέας Βλαχόπουλος - Σίμος). Του ανακοίνωσε ότι η Πολιτική Γραμματεία της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ και η Κεντρική Επιτροπή του ΕΛΑΣ αποφάσισαν να του αναθέσουν την οργάνωση του αντάρτικου στη Ρούμελη.

Με βάση τη Σπερχειάδα και κομματική βοήθεια από τον γραμματέα της Λαμίας, Γιώργο Γιαταγάνα, ο Θανάσης Κλάρας ξεκίνησε τη δημιουργία του λαϊκού στρατού. Πια, για τους συντρόφους του ήταν ο Άρης Βελουχιώτης. Άρης ο θεός του πολέμου, Βελουχιώτης από το Βελούχι, λημέρι των προγόνων του, οπλαρχηγών Ζερβαίων, το 1821. Με χίλιες αναποδιές: Από τους πρόθυμους να πολεμήσουν, όπως δήλωναν στην πρώτη περιοδεία του τον προηγούμενο χρόνο, ελάχιστοι παρουσιάστηκαν. Οι πολλοί ήταν αγρότες και θα έρχονταν «μετά το μάζεμα της συγκομιδής». Και οι τοπικές οργανώσεις, όπως ο ίδιος παραπονιόταν, κρατούσαν τα ικανά στελέχη για δουλειά στις περιοχές τους κι έστελναν υποψήφιους αντάρτες εκείνους που «περίσσευαν». Δυσκολίες υπήρχαν και στην τροφοδοσία, καθώς οι περιοχές, έτσι κι αλλιώς, στέναζαν από έλλειψη τροφίμων.

Κι ακόμα, οργανώθηκε μια ρίψη πολεμοφοδίων, μετά από συνεννόηση του ΚΚΕ με το Σ.Μ.Α

(Στρατηγείο Μέσης Ανατολής) και μεσολάβηση του δικηγόρου Αλέξανδρου Σεφεριάδη, της αγγλικής κατασκοπευτικής ομάδας «Προμηθέας II». Η ρίψη έγινε τη νύχτα, 21 Ιουνίου, αλλά φυσούσε και τα αλεξίπτωτα χάθηκαν προς τη μεριά της Υπάτης. Ελάχιστα από αυτά, τα βρήκαν βοσκοί στο χωριό Λιάσκοβο. Τους ανάγκασε να του τα παραδώσουν (συνολικά, τέσσερα δέματα) ο κομμουνιστής Κώστας Τσιλέκας, κατοπινός «Κίμων» στο αντάρτικο.

Παρ' όλα αυτά, η εκπαίδευση των μόλις δεκαπέντε ανδρών της ομάδας προχωρούσε. Και μπήκαν οι προτεραιότητές της:

1. Τέρμα στη δράση των μεμονωμένων οπλοφόρων που γυρνούσαν δεξιά κι αριστερά και λήστευαν τους χωρικούς. Η κλιμακωτή αντιμετώπισή τους θα ξεκινούσε από την πρόσκλησή τους να ενταχθούν στον ΕΛΑΣ, θα προχωρούσε στον αφοπλισμό τους και θα έφτανε ως και την εκτέλεσή τους, σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.
2. Εκκαθάριση της υπαίθρου από τους ένοπλους συνεργάτες των Ιταλών που τρομοκρατούσαν τον πληθυσμό.
3. Επισκέψεις στα χωριά και προσπάθεια ανύψωσης του ηθικού των κατοίκων καθώς και κάλεσμά τους να πυκνώσουν τις τάξεις του ΕΛΑΣ.
4. Ξεκίνημα επιθέσεων εναντίον των Ιταλών σε σταθμούς και τμήματα και παράλληλη προσπάθεια να αποκτηθούν λάφυρα (οπλισμός και πολεμοφόδια).

Απόγευμα Κυριακής, 7 Ιουνίου του 1942, «οπλισμένοι με τουφέκια και φορώντας σταυρωτά φυσεκλίκια», σε φάλαγγα κατ' άνδρα, οι ΕΛΑΣίτες, έχοντας επικεφαλής τον Άρη, μπήκαν στο χωριό Δομνίτσα Ευρυτανίας. Κάλεσαν τους κατοίκους στην πλατεία όπου τους μίλησε ο Άρης. Ήταν η πρώτη δημόσια εμφάνισή του ως Άρης Βελουχιώτης. Υπονόησε ότι το χωριό ήταν περικυκλωμένο από αντάρτες και τους ανακοίνωσε ότι ο Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός κήρυσσε την επανάσταση εναντίον των ξένων κατακτητών.

Ακολούθησαν ανάλογες επισκέψεις και σε άλλα χωριά αλλά η ανταρτοομάδα είχε τις πρώτες δυο απώλειες: Δυο χωρικοί από την περιοχή Λάσπη τα παράτησαν. Το κενό

αναπληρώθηκε από τέσσερις που ενθουσιάστηκαν όταν είδαν τους αντάρτες στο χωριό τους κι έσπευσαν να ενταχθούν επιτόπου. Η δύναμη του Άρη έφτασε τους είκοσι άνδρες!

Μεγαλοκτηματίας στο χωριό Τσόμπα (Νέο Μοναστήρι Δομοκού), ο Νίκος Μαραθέας είχε από το 1925 χάσει με απαλλοτρίωση τμήμα των κτημάτων. Με ενέργειες τοπικού βουλευτή, είχαν δοθεί σε 216 οικογένειες προσφύγων από το Μεγάλο Μοναστήρι Βουλγαρίας. Τότε, είχε χυθεί αίμα, καθώς οπλοφόροι του χτυπούσαν στο ψαχνό τους πρόσφυγες. Τα πράγματα ηρέμησαν όταν η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων τους εγκατέστησε στα εγκαταλειμμένα (το 1881) από τους Τούρκους χωριά Τσόμπα και Μπικλερέρ. Ο Μαραθέας μετέτρεψε πρόσφυγες και μικροϊδιοκτήτες χωριανούς σε κολίγους.

Στην κατοχή, τους άφηνε και νηστικούς κι απλήρωτους, καθώς τα είχε βρει με τους Ιταλούς. Κάποια στιγμή, οι πεινασμένοι χωρικοί έκαναν έφοδο στις αποθήκες του, θέλοντας κάτι να βρουν να φάνε. Ο Μαραθέας κάλεσε τους Ιταλούς. Εκείνοι έκαψαν τα σπίτια των πρωταιτίων, συνέλαβαν έντεκα και τους εκτέλεσαν.

Έπεσαν νεκροί οι Σιδ. Γιαλαμούδης, Ιωάννης Γκανίδης του Κυριάκου, Ιωάννης Γκανίδης του Στεργίου, Μόσχος Γκανίδης, Λάμπρος Γκανίδης, Στέργιος Γκανεολούδης, Νικ. Νατούδης, Στέφος Στεφούδης, Μιχ. Τερζίδης κι άλλοι δυο.

Στις 6 Ιουλίου 1942, σε σύσκεψη στο Γερακλή Δομοκού, οι τοπικές οργανώσεις του ΚΚΕ ενημέρωσαν τον Άρη για τα συμβάντα. Ο Άρης αποφάσισε να χτυπήσει. Έστειλε τον ντόπιο, Νίκο Λέβα, να κατοπτεύσει τον χώρο. Επέστρεψε αυτός έχοντας και τη βάσιμη πληροφορία ότι στο αρχοντικό του Μαραθέα θα διανυκτέρευε στις 9 Ιουλίου ο κατοχικός πρωθυπουργός, στρατηγός Γεώργιος Τσολάκογλου, που ξεκινούσε περιοδεία στη Θεσσαλία, στις 8 του μήνα. Η είδηση ήταν γνωστή στο χωριό, όπου όλοι μιλούσαν γι' αυτήν, και ενισχυόταν από την κατάσταση συναγερμού και ετοιμασιών στου Μαραθέα. Ο Άρης αποφάσισε να χτυπήσει τη νύχτα εκείνη, καθώς, μαζί με την τιμωρία του τσιφλικά, του παρουσιαζόταν και η ευκαιρία να απαλλάξει τη χώρα από τον Τσολάκογλου (η εφημερίδα «Ελευθερία» της 13^{ης} Ιουνίου 1945 ανέφερε ότι η επίθεση στο αρχοντικό έγινε στις 11 Ιουλίου, ενώ έλειπαν από αυτό η γυναίκα του μεγαλοτσιφλικά, Κλεοπάτρα, και η κόρη τους Ελένη).

Η ομάδα του Άρη, εισέβαλε στο σπίτι, αφόπλισε τον επιστάτη, Τσολάκογλου δε βρήκε, εκτέλεσε τον Μαραθέα κι έβαλε φωτιά. Αποχώρησε παίρνοντας μαζί της τον γιο του Μαραθέα, 14χρονο Γιώργο, και τον γιο του επιστάτη, κατοπινό δημοσιογράφο, Αλέκο Τράκα, «ως ομήρους για την αποφυγή αντιποίνων των Ιταλών εις βάρος των κατοίκων του χωριού», όπως αναφερόταν σε σημείωμα που αφέθηκε εκεί. Με το οποίο πληροφορούσαν, επίσης, τη χήρα Μαραθέα ότι δε θα ξανάβλεπε το παιδί της, αν δεν αποζημίωνε τις οικογένειες των εκτελεσθέντων και των πληγέντων από τις πράξεις του νεκρού συζύγου της.

Ο Άρης έγραψε τέσσερις επιστολές. Προς την χωροφυλακή, την οποία καλούσε να μην προβεί σε αντίποινα, ώστε να μη χυθεί ελληνικό αίμα. Προς τη χήρα του Μαραθέα, καλώντας τη να καταθέσει με συμβολαιογραφική πράξη χρηματική αποζημίωση προς τα θύματα του συζύγου της. Προς την Κ.Ε. του ΚΚΕ, με περιγραφή των γεγονότων. Και προς τις αθηναϊκές εφημερίδες, ως ανακοίνωση για το χτύπημα.

Οι εφημερίδες την έθαψαν. Μόνο η Πρωία της 15^{ης} Ιουλίου ανέφερε ότι «ο πρωθυπουργός κ. Τσολάκογλου συνειργάσθη μετά των ιταλικών αρχών επί αναφυέντος τοπικού ζητήματος». Η Κ.Ε. ενοχλήθηκε τόσο από το ίδιο το χτύπημα, όσο και από την επιστολή στις εφημερίδες και έδωσε εντολή να αφεθούν ελεύθερα τα δυο παιδιά.

Κατά τον βιογράφο του Άρη, Γιάννη Χατζηπαναγιώτου, με απόντα τον Άρη, ο έφεδρος ανθυπολοχαγός με το ψευδώνυμο Άθως Ρουμελιώτης, έπεισε τον με το ψευδώνυμο Αχιλλέας αντάρτη να σκοτώσει τον μικρό Μαραθέα (20 Αυγούστου). Αιτιολογικό ήταν ότι η μητέρα του καθυστέρουσε την καταβολή της αποζημίωσης. Οπωσδήποτε, δεν αναφέρθηκε οποιαδήποτε τιμωρία του Αχιλλέα ή του Ρουμελιώτη, ο οποίος κάποια στιγμή, έπειτα από καιρό, αποχώρησε νύχτα από την ομάδα. Η χήρα Μαραθέα δημοσίευσε στο Βήμα της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1942 «ειδοποίηση» με την οποία ανακοίνωνε ότι κατέθεσε στην Τράπεζα της Ελλάδας 39 επιταγές συνολικού ύψους 94 τότε εκατομμυρίων δρχ. και ανέφερε τα ονόματα των δικαιούχων. Η χωροφυλακή δεν κινήθηκε. Με νέες αφίξεις, η δύναμη της ομάδας έφτασε τους τριάντα αντάρτες.

Στον Παρνασσό και στον Όλυμπο δρούσαν χωριστές ομάδες ανταρτών. Του Παρνασσού εντάχθηκε στην ομάδα του Άρη, στην οποία προστέθηκαν καινούριοι αντάρτες. Με τον αφοπλισμό μιας δύναμης χωροφυλάκων, αποκτήθηκαν νέα όπλα. Όμως, ο αφοπλισμός

σήμανε καμπανάκι στις δυνάμεις κατοχής, που πια αντιλαμβάνονταν ότι «κάτι γίνεται».

Εξαπολύθηκε ανθρωποκνηγητό. Οι τοπικές οργανώσεις ειδοποιούσαν τους αντάρτες για τις κινήσεις των Ιταλών κι αυτοί ξέφευγαν, γνωρίζοντας τα κατατόπια. Οι Ιταλοί πέρασαν σε ανακρίσεις ντόπιων. Στις 8 Σεπτεμβρίου 1942, ο Άρης πληροφορήθηκε ότι δύναμη 50 Ιταλών επρόκειτο να διανυκτερεύσει την επομένη σε ένα μύλο, στη Ρεκά της Γκίονας. Ήταν μια καλή ευκαιρία να έχει μια πρώτη σύγκρουση με τον κατακτητή.

Νύχτα, 9 Σεπτεμβρίου 1942, οι αντάρτες χτύπησαν από τρεις μεριές. Έπειτα από ολιγόωρη μάχη, με αρκετούς Ιταλούς νεκρούς, οι Ιταλοί υποχώρησαν. Παραδόθηκαν ένας Ιταλός ανθυπολοχαγός και 12 στρατιώτες. Κι ακόμα, οι αντάρτες βρήκαν ανέπαφα ένα βαρύ πυροβόλο, οπλοπολυβόλα, τουφέκια, πυρομαχικά, χειροβομβίδες, τρόφιμα και μεταγωγικά.

Ήταν η πρώτη μάχη με δυνάμεις κατοχής και ήταν νικηφόρα. Οι Ιταλοί έστειλαν φάλαγγες από την Άμφισσα και το Καρπενήσι να χτενίσουν την περιοχή. Οι αντάρτες ελίσσονταν σε γνώριμους τόπους, περνούσαν μέσα από χωριά, κουβαλώντας και τους αιχμαλώτους: Για να τους βλέπουν οι ντόπιοι και για να μαθαίνουν οι Ιταλοί ότι είναι ζωντανοί, ώστε να μην προχωρούν σε αντίποινα.

Κάποια στιγμή, ο αιχμάλωτος ανθυπολοχαγός πρότεινε και ο Άρης δέχτηκε να τον αφήσουν ελεύθερο και να διαπραγματευτεί με τους ανωτέρους του την ανταλλαγή των δώδεκα συμπατριωτών του στρατιωτών με Έλληνες φυλακισμένους. Αφελής σκέψη. Αν οι κατοχικοί δέχονταν την ανταλλαγή, θα ήταν σαν να αναγνώριζαν ότι είχαν να κάνουν με αντίπαλο στρατό. Και θα έδιναν την εντύπωση ότι οι αντάρτες μπορούσαν να συλλαμβάνουν Ιταλούς αιχμαλώτους και να τους ανταλλάσσουν με Έλληνες. Η απάντησή τους ήταν ηχηρή: Εκτέλεσαν κρατούμενους.

Ο Άρης θεώρησε ότι δεν είχε άλλη λύση: Εκτέλεσε τους δώδεκα αιχμαλώτους. Κατακρίθηκε έντονα γι' αυτό.

Το επόμενο χτύπημα έγινε στην Υπάτη. Νύχτα μπήκαν οι αντάρτες στον στρατώνα της εκεί υποδιοίκησης χωροφυλακής, αφόπλισαν τον φρουρό, μάζεψαν όλα τα όπλα των ανδρών που κοιμούνταν τον ύπνο του δικαίου και περικύκλωσαν το κτίριο διοίκησης. Ανταλλάχτηκαν λίγοι πυροβολισμοί χωρίς θύματα και οι χωροφύλακες παραδόθηκαν.

Αφοπλίστηκαν και αφέθηκαν ελεύθεροι. Ο Άρης και η ανταρτομάδα του αποχώρησαν, παίρνοντας μαζί τους τον μοίραρχο, Κότσουφα, και τον απόστρατο στρατηγό, Ραφτοδήμο. Τους άφησαν ελεύθερους στο χωριό Χωμήργιαννη, ενώ εκείνοι συνέχισαν για την Ευρυτανία.

Ανήμερα 28^{ης} Οκτωβρίου 1942, ο Άρης ειδοποιήθηκε ότι η τοπική οργάνωση στο Μύρσει είχε περιμαζέψει τρεις Άγγλους που έπεσαν στην περιοχή με αλεξιπτωτο. Έσπευσε να τους βρει. Ήταν ο ταγματάρχης Κουκ, ο Ελληνοεγγλέζος λοχαγός Θέμης Μαρίνος και ο υπαξιωματικός Γκιλ. Αποτελούσαν, είπαν, μέλη της Βρετανικής Στρατιωτικής Αποστολής στην Ελλάδα, είχαν μαζί τους και τέταρτο, «τον ασυρματιστή Φίλιππο» που χάθηκε (τον μάζεψαν Έλληνες έξω από το Καρπενήσι) και ζήτησαν να τους φέρει σε επαφή με «τον ταξίαρχο Έντι» στην Γκιώνα. Ο Άρης μόλις μάθαινε ότι Βρετανοί δρούσαν στα ελληνικά βουνά. Φρόντισε να ξεκινήσουν διαδικασίες ώστε να φτάσουν στον προορισμό τους και οργανώθηκε να αντιμετωπίσει ιταλική επιχείρηση που ήταν βέβαιος ότι θα εκδηλωνόταν καθώς το αεροπλάνο με τους τέσσερις αλεξιπτωτιστές δεν είχε περάσει απαρατήρητο.

Πληροφορήθηκε ότι μια ιταλική φάλαγγα ανέβαινε στην περιοχή. Ανάμεσα στον κύριο όγκο της και την οπισθοφυλακή μεσολαβούσε αρκετή απόσταση, Οι αντάρτες της έστησαν καρτέρι. Στη μάχη, σκοτώθηκαν επτά ή οκτώ Ιταλοί κι ένας Έλληνας, ο δάσκαλος Δημήτρης Σαξώνης (καπετάν Δασκαλάκης), ο πρώτος νεκρός αντάρτης. Πιάστηκαν και 18 Ιταλοί αιχμάλωτοι. Οι αλεξιπτωτιστές θαύμασαν την τακτική του Άρη στη μάχη.

Τα νέα έφτασαν στην Αθήνα συγκεχυμένα: «Μάχες τεράστιες δίνονταν από πολύ μεγάλη δύναμη ανταρτών» στη Γκιώνα, στον Παρνασσό, έξω από το Καρπενήσι, με τη «συμμετοχή Εγγλέζων καταδρομέων». Από το ΚΚΕ, θέλησαν να βρουν τον σύνδεσμό τους με την ομάδα «Προμηθέας II» Σεφεριάδη, να τους πει, τι ακριβώς γινόταν. Δεν τον βρήκαν. Τον είχαν χάσει και οι Άγγλοι. Αργότερα, μαθεύτηκε ότι είχε συλληφθεί.

Ο Γιάννης Χατζηπαναγιώτου επιστρατεύτηκε και πάλι. Στάλθηκε να βρει τον Άρη, να μάθει τι ακριβώς συνέβαινε, να του δώσει εντολή «να συνεργάζεται με τους Άγγλους καταδρομείς» και να τον πληροφορήσει ότι η ομάδα του αποκτούσε «πολιτικό καθοδηγητή στο αντάρτικο της Ρούμελης», τον Βαγγέλη Παπαδάκη, κατοπινό Λευτεριά. Κι ότι ο Ηλίας Μανιάτης αναλάμβανε «καθοδηγητής στην Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ στη Λαμία». Και οι δυο «τοποθετήσεις» έγιναν δεκτές με δυσαρέσκεια. Ο Άρης θεώρησε ότι με τους δυο

καθοδηγητές τον καπέλωναν, καθώς η όλη οργάνωση είχε στηριχθεί και στις άοκνες προσπάθειες του Γιώργου Γιαταγάνα της Λαμίας, τον οποίο ουσιαστικά καθαιρούσαν.

Ο και βιογράφος του Άρη, Γιάννης Χατζηπαναγιώτου, σημειώνει ότι ο γραμματέας του ΚΚΕ, Γιώργος Σιάντος, και ο οργανωτικός γραμματέας, Γιάννης Ιωαννίδης, δεν έβλεπαν με καλό μάτι την δημοφιλία του Άρη και θέλησαν να τον «κοντύνουν». Ο Λευτεριάς, όταν έζησε στο βουνό, γνώρισε από κοντά τις συνθήκες και ήρθε σε επαφή με τον Άρη, αναγνώρισε την προσφορά του. Ο Μανιάτης όμως εγκαταστάθηκε στη Λαμία κι έκανε συνεχώς ανακρίσεις για «τη συμπεριφορά» του Άρη, προσπαθώντας να ανακαλύψει παραπτώματα. Δεν μπόρεσε να βρει τίποτα.

Από το καλοκαίρι του 1942, ο στρατάρχης Ρόμελ οδηγούσε το Άφρικα Κορπ σε γοργή προέλαση στη Βόρεια Αφρική κι έμπαινε στο αιγυπτιακό έδαφος. Η έλλειψη καυσίμων τον ανάγκασε να οχυρωθεί στο παραλιακό χωριό Ελ Αλαμείν στις 3 Σεπτεμβρίου. Η αγγλική ΡΑΦ στον αέρα κι ο αγγλικός στόλος στη θάλασσα εμπόδιζαν τον ανεφοδιασμό του. Για τους Γερμανούς, μοναδική διεξοδος παρέμενε το λιμάνι του Πειραιά, όπου τα εφόδια έφταναν με το τρένο. Από εκεί, οι νηοπομπές μπορούσαν γρήγορα να περάσουν στα αιγυπτιακά παράλια. Η σιδηροδρομική γέφυρα του Γοργοπόταμου φάνταζε ως το μόνο αδύνατο σημείο σ' αυτή την αλυσίδα. Αν την έριχναν, τα τρένα ποτέ δε θα έφταναν στον Πειραιά.

Η αγγλική επίθεση στο χωριό Ελ Αλαμείν ξέσπασε στις 23 Οκτωβρίου του 1942. Στις 3 Νοεμβρίου, το οχυρό του Ρόμελ έπεσε στους συμμάχους. Στα τέλη του μήνα, το Άφρικα Κορπ υποχωρούσε μέσα στο λιβυκό έδαφος. Γι' άλλη μια φορά, Άγγλοι και Γερμανοί χόρευαν καντρίλιες στην αφρικανική έρημο. Όμως, ο Ρόμελ δεν είχε άδικα ονομαστεί αλεπού. Όσο μπορούσε να ελπίζει σε ενισχύσεις, παρέμενε επίφοβος. Η «επιχείρηση Γοργοπόταμος» δρομολογήθηκε. Το συμμαχικό στρατηγείο Μέσης Ανατολής έστειλε δυο Άγγλους στην Ελλάδα, να ζητήσουν από την ελληνική αντίσταση να μετάσχει στο σαμποτάζ.

Οι Άγγλοι σαμποτέρ έπεσαν με αλεξιπτωτα στην Γκιόνα. Ελασίτες τους προώθησαν ως την Ήπειρο, όπου συναντήθηκαν με τον αρχηγό του ΕΔΕΣ, Ναπολέοντα Ζέρβα. Γεννημένος το 1891, ο Ζέρβας είχε ακολουθήσει στρατιωτική καριέρα και στα 1941 ήταν συνταγματάρχης. Ίδρυσε και διοίκησε τον ΕΔΕΣ και αναγνωρίστηκε αρχηγός της ελληνικής αντίστασης από

το στρατηγείο Μέσης Ανατολής. Ο Ζέρβας και οι Άγγλοι Κρις και Εντι Μάγερ ξαναγύρισαν στα λημέρια του ΕΛΑΣ, συσκέφτηκαν με τον Άρη Βελουχιώτη και ξαναπήγαν στην Γκιόνα, για να ετοιμάσουν την επιχείρηση.

Τη γέφυρα φρουρούσαν ογδόντα Ιταλοί στο νότιο βάθρο και τριάντα στο βόρειο, οχυρωμένοι πίσω από συρματοπλέγματα. Είχαν χαρακώματα κι οργανωμένα πολυβολεία από μπετόν αρμέ. Η άμυνα υποστηριζόταν από δυο δίδυμα αντιαεροπορικά, εγκαταστημένα σε κοντινό λόφο. Σε περίπτωση επίθεσης, η δύναμη αυτή ήταν αρκετή για να κρατήσει τη γέφυρα, ώσπου να φτάσουν ενισχύσεις από τη Λαμία και τον Μπράλλο.

Ο Άρης Βελουχιώτης σχεδίασε την επιχείρηση, έτσι ώστε να εκτελεστεί από 150 άνδρες του ΕΛΑΣ, 60 του ΕΔΕΣ και 12 - 14 Άγγλους αξιωματικούς και σαμποτέρ. Θα διαρκούσε μόνο 15 λεπτά της ώρας. Στη σύσκεψη, ο Άρης υπαγόρευσε τη διαταγή, καταλήγοντας:

«Γενικός αρχηγός της επιχείρησης ο αρχηγός του ΕΔΕΣ, συνταγματάρχης Ναπολέων Ζέρβας».

Το γέλιο του Ζέρβα τον διέκοψε:

«Ω αδερφέ Άρη, γιατί μου τρως ένα βαθμό;».

Ο ΕΛΑΣίτης έσπευσε να διορθώσει:

«Ο στρατηγός Ναπολέων Ζέρβας»

Ήταν η μοναδική διαφωνία.

Νύχτα προς το ξημέρωμα, 25 Νοεμβρίου του 1942, έγινε ο αιφνιδιασμός. Το νότιο βάθρο της

γέφυρας κυριεύτηκε σε 23 λεπτά. Στο βόρειο, οι Ιταλοί αντιστάθηκαν γενναία. Ένα εφεδρικό τμήμα του ΕΛΑΣ έσπευσε να βοηθήσει την κατάσταση στο βόρειο βάθρο, ενώ στο νότιο υπονόμειαν τις σιδηροδρομικές ράγες και τις βάσεις της γέφυρας με δυναμίτη. Ένα τρένο που ερχόταν από το Λιανοκλάδι ακινητοποιήθηκε πάνω στην υπονομευμένη ράγα. Ιταλοί άνοιξαν πυρ κι άναψε μάχη. Όχι για πολύ. Μια φοβερή λάμψη άστραψε, μια φοβερή έκρηξη ακούστηκε κι ένα τμήμα της γέφυρας σωριάστηκε στην κοίτη του ποταμού.

Ήταν η κορυφαία στιγμή της αντίστασης και ήταν νύχτα άγρια, 25 Νοεμβρίου του 1942, στον Γοργοπόταμο.

Θυμάται ο αντάρτης:

«Μένουμε περίδω κι εκμηδενισμένοι. Και οι Ιταλοί το ίδιο. Μόνο η μηχανή ξεφύσινε αργά και κύλαγε, σα να 'ταν ένα παράλογο υπόλειμμα από κίνηση, μέσα σε κείνη τη συντέλεια, σάμπως μια σατανική δύναμη να την έσπρωχνε προς τη συντριμμένη γέφυρα. Και τότε, πατ! πατ! αυλάκωσαν το σκοτάδι οι δυο κόκκινες φωτοβολίδες, μέσα από το βάθος του ποταμιού, κι αναπηδήσαμε έκθαμβοι ότι είχαμε τελειώσει. Καινούριοι θριαμβευτικοί αλαλαγμοί από παντού οι αντάρτες. Πεταχτήκαμε όρθιοι κι εμείς κι ακράτητοι σκαρφλώσαμε στην κορφή, στον βράχο. Μπήξαμε τις φωνές ότι πάει, είχε ξοφλήσει η γέφυρα. Πανζουρλισμός. Οι Ιταλοί τρέχανε σα τρελοί προς τη μηχανή του τρένου τους, πηδούσαν όλοι έξω απ' τα βαγόνια με μίαν έξαλλη βιασύνη και φώναζαν αλαλιασμένοι στον οδηγό να σταματήσει. Εμείς, ήταν γλέντι η υπόθεση...».

Μέσα στο σκοτάδι, οι σαμποτέρ αποχώρησαν ασφαλείς, παίρνοντας μαζί τους κι έναν Ιταλό αιχμάλωτο. Η αποστολή είχε πετύχει.

Το χτύπημα ήταν καίριο. Οι νηοπομπές σταμάτησαν. Τον Ιανουάριο του 1943, το Άφρικα Κορπ βρισκόταν στριμωγμένο στην Τυνησία. Στις 12 Μαΐου, παραδόθηκε. Η «αλεπού της ερήμου» είχε ανακληθεί στη Γερμανία. Η αλεπού της Αγγλίας φρόντιζε για τη μεταπολεμική τάξη πραγμάτων. Τη νύχτα, 25 Νοεμβρίου του 1942, το ραδιόφωνο του BBC πληροφορούσε την οικουμένη:

«Άγγλοι σαμποτέρ και Έλληνες αντάρτες του Ναπολέοντα Ζέρβα ανατίναξαν τη γέφυρα του Γοργοπόταμου».

Λέξη για τον ΕΛΑΣ. Η εθνική αντίσταση ανδρωνόταν μέσα στην καχυποψία και το μεγαλείο.

Έξι ημέρες μετά το σαμποτάζ, οι Ιταλοί μετέφεραν στο βάθρο της γκρεμισμένης γέφυρας κρατούμενους της φυλακής Λαμίας και τους εκτέλεσαν. Γύρω στις δέκα μέρες αργότερα, μετέφεραν άλλους στο χωριό Καστέλια Παρνασσίδας, όπου κι αυτούς τους εκτέλεσαν.

Στη γέφυρα και στα Καστέλια εκτελέστηκαν οι εξής (αλφαβητικά):

Δημήτριος Γιαννιός, Κωνσταντίνος Καραγιάννης, Χρήστος Κοντογιώργος, Στυλιανός Λαμπρόπουλος, Χρήστος Λουκόπουλος, Ανάργυρος Λυμπερόπουλος, Παναγιώτης Μιχόπουλος, Πούλιος Μπρόφας, Αθανάσιος Νάκος, Δημήτριος Παγουρόπουλος, Ιωάννης Παγουρόπουλος, Ευάγγελος Παγώνης, ταγματάρχης Αθανάσιος Παπακυριαζής, Κωνσταντίνος Πιστόλης, Λουκάς Πριόβολος, Κωνσταντίνος Πουγκακιώτης, Βασίλειος Σακκάς, Ιωάννης Σαμπάνης, Αθανάσιος Σιδηρόπουλος, Αθανάσιος Σιάρας, Βασίλειος Σπανός και Σάββας Σφήκας,

Μήνα Δεκέμβριο, γύρω στους 25 αντάρτες του Άρη, έχοντας αρχηγό τον υπαξιωματικό της αεροπορίας Κωστορίζο (ψευδώνυμο Γκέκας) έφυγαν από τον ΕΛΑΣ. Μετά από πορεία, τον Ιανουάριο του 1943, εντάχθηκαν στον ΕΔΕΣ του Ναπολέοντα Ζέρβα. Ο Άρης συγκάλυψε σύσκεψη, στην οποία μετείχαν περίπου 350 αντάρτες (14 Δεκεμβρίου 1942, στο Γαρδίκι Ομιλαίων). Εκεί, καταδικάστηκε η φυγή του Κωστορίζου και των άλλων «στα κρυφά» και αποφασίστηκε να γίνει συνάντηση με τον Ζέρβα για να επαναβεβαιωθεί η από την επιχείρηση στον Γοργοπόταμο συμφωνία να αποκλείονται οι μεταπηδήσεις από τη μια στην άλλη οργάνωση.

Κυριότερη όμως απόφαση ήταν η εκλογή 5μελούς αρχηγείου και 15μελούς συμβουλίου της οργάνωσης του ΕΛΑΣ στη Ρούμελη:

Στο 5μελές εκλέχτηκε αρχηγός ο Άρης, πολιτικός καθοδηγητής ο Λευτεριάς, υπαρχηγός ο Μπελής και μέλη οι Κωστούλας και Νικηφόρος. Στο 15μελές μετείχαν και οι πέντε του αρχηγείου.

Πριν και μετά από τη συνέλευση, ο Άρης και οι αντάρτες έδωσαν δυο μάχες με τους Ιταλούς. Η πρώτη (5 Δεκεμβρίου) δόθηκε στη Χρύσω Ευρυτανίας, όταν η δύναμη του ΕΛΑΣ απέκοψε την εμπροσθοφυλακή μιας ιταλικής φάλαγγας. Μετρήθηκαν ένας λοχαγός και έξι στρατιώτες Ιταλοί νεκροί κι άλλοι 24 τραυματίες.

Μετά τη συνέλευση, το 15μελές κι ένα τμήμα του ΕΛΑΣ ξεκίνησαν πορεία για την Ήπειρο, με σκοπό να συναντηθούν με τον αρχηγό του ΕΔΕΣ, Ναπολέοντα Ζέρβα. Στις 17 του μήνα, διανυκτέρευσαν σ' ένα σχολείο, στο Μικρό Χωριό Ευρυτανίας. Πρωί, 18 Δεκεμβρίου 1942, ένας χωρικός κι ο Θάνος ειδοποίησαν τον Άρη ότι ιταλική δύναμη με 2.000 άνδρες ανέβαινε προς τα μέρη τους. Στήθηκε πρόχειρη σύσκεψη υπό τον Άρη, με συμμετοχή του Λευτεριά, του Μπελή και του παπα Κουμπούρα. Μετά, ο Άρης κάλεσε τους αντάρτες και τους έβαλε να ακροβολιστούν στη δημοσιά, έξω από το χωριό. Οι Ιταλοί έρχονταν σε τρεις φάλαγγες, από κάποιους ειδοποιημένοι για την παρουσία των ανταρτών. Γράφει η εφημερίδα Ριζοσπάστης (18 Δεκεμβρίου 2002):

«Η σημαντικότερη μάχη αυτής της περιόδου (αν εξαιρέσουμε το μείζον γεγονός της ανατίναξης της γέφυρας του Γοργοπόταμου) ήταν η μάχη του Μικρού Χωριού Ευρυτανίας, όπου, στις 18 Δεκέμβρη του 1942, τμήμα του ΕΛΑΣ του Αρχηγείου Ρούμελης, χτύπησε σε ενέδρα την εμπροσθοφυλακή ιταλικού συντάγματος, που είχε βγει από το Καρπενήσι για καταδίωξη των ανταρτών. Ανάμεσα στους νεκρούς ήταν και ο διοικητής του ιταλικού συντάγματος. Και η μάχη, την οποία τραγούδησε η λαϊκή μούσα, έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη του ένοπλου απελευθερωτικού αγώνα σε μια νευραλγική περιοχή της Κεντρικής Ελλάδας. Πολύ σύντομα, μετά τη μάχη του Μικρού Χωριού και τα άλλα χτυπήματα του ΕΛΑΣ που προηγήθηκαν, η ιταλική φρουρά υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει την πόλη του Καρπενησίου.

Έτσι, ένα χρόνο μετά τη συγκρότηση της Κεντρικής Επιτροπής του ΕΛΑΣ το τουφέκι του απελευθερωτικού στρατού βροντούσε σε ολόκληρη την Ελλάδα, σκορπούσε το φόβο και ανησυχία στους κατακτητές, αναπτέρωνε το φρόνημα και τις ελπίδες του λαού, που έστελνε τα παιδιά του να πυκνώνουν τις γραμμές του λαϊκού στρατού. Στις ορεινές περιοχές της χώρας ο ΕΛΑΣ δημιούργησε τις πρώτες ελεύθερες νησίδες και απάλλαξε τον πληθυσμό αυτών των περιοχών από το ζυγό του κατακτητή και των οργάνων του.

Ο στρατηγός Σαράφης αναφερόμενος σ' αυτή την περίοδο γράφει ότι “ο πληθυσμός όχι μονάχα ανέπνευσε, όχι μόνο ευγνωμονούσε τους αντάρτες, αλλά και άρχισε να τους βοηθάει με κάθε τρόπο”. Η πείρα, που συγκέντρωσε από την ως τότε πολεμική του δράση ο ΕΛΑΣ, η ανάδειξη στελεχών, πρώην αξιωματικών ή και απλών μαχητών - αγωνιστών, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για το πέρασμα της ένοπλης δράσης σε καινούριο, ανώτερο επίπεδο».

Οι αντάρτες είχαν ένα νεκρό, τον νεολαίο Κλέαρχο Μπλέτσα. Οι Ιταλοί περισσότερους από εβδομήντα. Για αντίποινα, εκτέλεσαν τον πρόεδρο της κοινότητας Μεγάλο Χωριό, Δημήτρη Βιστάκη, τον ενωμοτάρχη της χωροφυλακής, Κατσιμπα, και μερικούς ακόμη. Όμως, πια σε κάμπους και βουνά, τραγουδούσαν:

«Βαριά στενάζουν τα βουνά κι ο ήλιος σκοτεινιάζει,

το δόλιο το Μικρό Χωριό και πάλι ανταριάζει.

Λαμποκοπούν χρυσά σπαθιά, πέφτουν τουφέκια ανάρια,

ο Άρης κάνει πόλεμο μ' αντάρτες παλικάρια.

Έλα, βρε άπιστε Ιταλέ, κορόιδο Μουσολίνι

να μετρηθούμε οι δυο μαζί, να δεις το τι θα γίνει.

Δεν έχεις άρρωστους, μικρά παιδιά να σφάξεις

Ούτε κοπέλες ντροπαλές ούτε χωριά να κάψεις,

παπάδες στη μέση στο παζάρι,

έχεις μπροστά σου σήμερα το αντάρτικο του Άρη

που γρήγορος σαν τον αϊτό, σαν το γοργό τ' αγέρι,

προδότες έσφαξε πολλούς με δικοπο μαχαίρι».

Τον ίδιο μήνα (Δεκέμβριο 1942), το 15μελές υπό τον Άρη πέρασε στην Ήπειρο με σκοπό να συναντήσει τον Ζέρβα. Η συνάντηση έγινε στις 28 Δεκεμβρίου 1942, έπειτα από αφάνταστη ταλαιπωρία. Σ' αυτήν παραβρέθηκε κι ο Άγγλος Κρις. Όπως ανέφερε στο βιβλίο του και ο υπαρχηγός του ΕΔΕΣ, Κομνηνός Πυρομάγλου, ο Άρης πρότεινε τη συγχώνευση ΕΑΜ (ΕΛΑΣ) και ΕΔΕΣ κάτω από μια διοίκηση (Γενικό Στρατηγείο Ανταρτών Ελλάδας) με στρατιωτικό αρχηγό τον Ζέρβα, καπετάνιο τον Άρη και πολιτικό καθοδηγητή πρόσωπο κοινής εμπιστοσύνης. Ο Ζέρβας πρότεινε τρίτο μέλος να είναι ο Κρις. Ο Άρης δεν δέχτηκε το ελληνικό αντάρτικο να έχει πολιτικό καθοδηγητή Εγγλέζο και αντιπρότεινε αυτόν τον ρόλο να τον αναλάβει ο ίδιος ο Ζέρβας. Το ζήτημα παραπέμφθηκε να συζητηθεί από τις Κεντρικές Επιτροπές των δυο οργανώσεων. Η ένωση δεν έγινε ποτέ.

Στην επιστροφή από την Ήπειρο, ο Άρης και οι άνδρες του πέρασαν μέσα από τη Δυτική Θεσσαλία και συναντήθηκαν με αντάρτες της περιοχής. Συνέλαβε και μια ομάδα δώδεκα πλιατσικολόγων, τους πέρασε από Λαϊκό Δικαστήριο κι εκτέλεσε τους έντεκα (ο δωδέκατος πρόλαβε να το σκάσει). Στη συνέχεια, προσπάθησε να συνενώσει άλλη ομάδα που έδειξε να πείθεται από τα λόγια του. Μόλις όμως ο Άρης έφυγε, οι οπλισμένοι πλιατσικολόγοι συνέχισαν το έργο τους. Τους πρόλαβε, τους πέρασε από Λαϊκό Δικαστήριο κι εκτέλεσε πέντε από αυτούς στο Μαυρολιθάρι. Οι λοιποί 15 αφέθηκαν ελεύθεροι.

Και ξαφνικά, ο Άρης κλήθηκε στην Αθήνα «να απολογηθεί για πράξεις και παραλείψεις».

Είχε προηγηθεί η άφιξη του Κρις στην πρωτεύουσα. Ο Χατζηπαναγιώτου είδε πίσω από αυτή την απόφαση ενέργειες του Κρις και αναφορά του Ηλία Μανιάτη της Λαμίας που αξιοποιήθηκαν από τον Σιάντο και τον Ιωαννίδη (ο Μανιάτης αναφερόταν σε «εκτελέσεις που δημιουργούσαν δυσμενές κλίμα»).

Ο Άρης κατέβηκε στην Αθήνα, δέχτηκε την κριτική των κατηγορών του, έκανε την αυτοκριτική του και ζήτησε να μιλήσουν και για τις ανάγκες των μαχόμενων τμημάτων του ΕΛΑΣ. Στις πρώτες από τις συσκέψεις που ακολούθησαν, εκτός από τον Σιάντο και τον Ιωαννίδη, μετείχαν το μέλος του Πολιτικού Γραφείου, Ανδρέας Τζήμας και ο υπεύθυνος της Κ.Ε. του ΚΚΕ για τον ΕΛΑΣ, Πολύδωρος Δανιηλίδης. Στις επόμενες συσκέψεις, πλήθυναν οι μετέχοντες. Στην τελευταία από αυτές, μετά από δίωρη εισήγηση του Άρη, αποφασίστηκε να δημιουργηθεί Αρχηγείο Στερεάς με τον Άρη ως καπετάνιο, τον Λευτεριά ως πολιτικό καθοδηγητή και τους Ζούλα, Βερμαίο και Μανιάτη μέλη. Ο Ανδρέας Τζήμας θα συνόδευε τον Άρη σε μια περιοδεία στις αντάρτικες περιοχές. Είχαν περάσει όλες οι θέσεις του Άρη!

Η έξοδος όλων από την Αθήνα πραγματοποιήθηκε στις 9 Μαρτίου 1943. Η περιοδεία και η επιτόπου εξέταση των πραγμάτων οδήγησε σε ραγδαίες εξελίξεις. Το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ συγκροτήθηκε στις 2 Μαΐου 1943. Την τριμελή ηγεσία του απετέλεσαν ο στρατηγός Στέφανος Σαράφης ως στρατιωτικός αρχηγός, ο Ανδρέας Τζήμας (Σαμαρινιώτης) ως εκπρόσωπος του ΕΑΜ και ο Άρης Βελουχιώτης ως καπετάνιος. Ελάχιστο καιρό αργότερα, η σκλαβωμένη Ελλάδα τραγουδούσε:

«Σαν ατσάλινο τείχος που αλύγιστο ορμάει

στα πεδία των τίμιων μαχών,

με αρχηγούς Σαμαρινιώτη, το Σαράφη και τον Άρη

που 'ναι οι μάνες του λαϊκού στρατού!

Δίχως τανκς, αεροπλάνα

μόνο μ' όλμους, πολυβόλα

και ψυχή σαν του λαϊκού στρατού,

με καθοδήγηση λαμπρή του αρχηγού μας του Αρη

ξεψυχάει ο αγκυλωτός του φασισμού».

(Ιστορία του Έθνους, 20.6.2009) (τελευταία επεξεργασία, 20.9.2010)